

Blok 2: POĽNOHOSPODÁRSTVO A VODA

**Voda ako predpoklad rozvoja
poľnohospodárstva a potravinovej
bezpečnosti**

1

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora

Agrárna komora Slovenska

Združenie mladých farmárov Slovenska

Zemiakarsky a zeleninársky zväz SR

Ovocinárska únia SR

Zväz pestovateľov cukrovej repy Slovenska

Zväz pestovateľov a spracovateľov kukurice

Slovenský cukrovarnícky spolok

2

SUMY V MIL. EUR	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo zelenina SR (čerstvá a spracovaná)	247195	282913	284115	301876	352533
Saldo ovocie SR (čerstvé a spracované)	267794	294963	321994	348196	374960
Saldo zemiaky SR	19209	29334	30236	18241	24860
Spolu saldo zelenina, ovocie, zemiaky	534198	607210	636345	668313	752353
Saldo agropotravinárstvo SR	1630000	1785000	1601000	1715000	1916000
Podiel zeleniny, ovocia a zemiakov na salde *	32,77	34,02	39,75	38,97	39,27

* Niektoré druhy zeleniny a ovocia nedokáže dodávať na trh celoročne, ani ich skladovať, preto je dovoz nevyhnutný. Čo je ale podstatné, nedovážať to, čo si dokážeme sami doma vypestovať a preskladniť. A v niektorých komoditách máme silný exportný potenciál, napríklad v cibuli, čerešniach, jablkách.

3

**PROGRAMOVÉ VYHLÁSENIE VLÁDY SLOVENSKEJ
REPUBLIKY 2023 - 2027 „LEPŠIE, POKOJNEJŠIE A
BEZPEČNEJŠIE ŽIŤ“**

**Podpora trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a
konkurencieschopnosti**

Pôdohospodárska politika

Strednodobé priority

*Podpora revitalizácie existujúcich hydromelioračných sústav s
dôrazom na obnovu závlahovej infraštruktúry ako
nezastupiteľného opatrenia na zmiernenie negatívnych dopadov
klimatickej zmeny.*

4

Na územie Slovenska spadne priemerne ročne 743 mm zrážok čo predstavuje cca 36,4 mld. m³ vody. Z toho odtečie asi 12,5 mld. m³ vody, čo je 34,5%.

Ostatných 23,9 mld. m³ vody, teda 65,6% vody sa hneď nevyparí, ani všetka hneď neodtečie, ale postupne vsakuje a dopĺňa zásoby podzemnej vody, časť spotrebujú živé organizmy.

Úhrn zrážok za rok 2023 dosiahol na celom Slovensku v priemere asi 975 mm, čo je asi 130% dlhodobého priemeru, veľa zrážok padalo predovšetkým v mesiacoch január, august, október, november a december.

Čoraz väčším problémom je značne rozdielna dlhodobá bilancia v rôznych oblastiach Slovenska. Veľké rozdiely sú medzi priemernými ročnými hodnotami zistenými v mimoriadne suchých rokoch.

5

Roky	Odvodnenie v ha	Závlahy v ha	Malé vodné nádrže v mil. m ³	Úpravy tokov v km
do r. 1961	30 651	3 500	4,53	1 756,4
1961 - 1965	56 334	48 915	X	200,0
1966 - 1970	50 145	57 685	0,67	517,0
1971 - 1975	85 193	81 176	2,90	527,0
1976 - 1980	86 890	46 592	10,20	490,0
1981 - 1985	82 442	70 887	12,20	303,0
1986 - 1990	66 879	54 742	11,10	193,6
po roku 1991	65	4 367	24,06	250,0
Spolu	458 599	367 864	65,66	4 237,0

Celkovo sa za obdobie posledných 43 rokov vybuďovalo na Slovensku odvodnenie na 458 599 ha s kanálovou sieťou o dĺžke 7 193 km, závlahy na výmere 367 864 ha, z toho 11 240 ha hnojivých závlah a 195 malých vodných nádrží s celkovým objemom vody 65,66 mil. m³ a s plochou 2 103 ha. Drobné vodné toky (tzv. poľnohospodárske toky) boli upravené v dĺžke 4 237 km. Priemerná ročná spotreba vody na zavlažovanie na 1 ha zavlažiteľnej plochy sa pohybuje na úrovni 315 m³, priemerná ročná spotreba vody na zavlažovanie na 1 ha zavlažovanej plochy sa pohybuje na úrovni 1000 m³. Tieto čísla nám hovoria o tom, že poľnohospodárstvo a zavlažovanie nie je problém, ale dlhodobý macošský prístup štátu k svojmu majetku.

6

7

Rozsah prenajatých závlah sa v priebehu roka priebežne vyvíjal

a k 31.12.2022 bol nasledovný

Rajón	Výmera v ha	Počet ČS	Počet zmlúv
Bodrog Hornád	165,00	3	3
Dolné Považie	16 301,00	36	28
Horné Považie	8 610,00	32	22
Podunajsko	17 745,00	49	45
Pohronie a Poíplie	2 533	9	9
Ponitrie	2 627	24	16
Záhorie	7 369	9	6
CELKOM	55 350	162	129

Reálne sa však zavlažuje na menšej výmere.

8

Strategický plán SPP 2023 – 2027

Sieť funkčných závlah by mala pokrývať celkové zberové plochy plodín špeciálnej rastlinnej výroby, vrátane prognózy ich rastu, a to predovšetkým ovocia mierneho pásma, zeleniny na ornej pôde, cukrovej repy a zemiakov. Pestovanie špeciálnych plodín by teda malo byť sústredené v oblastiach, ktoré majú vhodné pôdno-klimatické podmienky, vhodné stanovištné podmienky (morfológiu terénu, hydrofyzikálne charakteristiky pôdneho prostredia, hydrologické pomery, vybudovanú sieť závlah a odvodnenia).

	Výmera 2022 ha
• Zelenina	4.737
• Ovocie	5.947
• Zemiaky	5.225,33 (skoré, neskoré, sadbové)
• Cukrová repa	19.579
• Kukurica	3.337,47 (osivová), 2.996 (cukrová), 173.873,66 (ostatná)

9

V roku 2005 štát s investíciami do závlah skončil. V roku 2016 sme tu síce mali výzvu na závlahy, ktorú sprevádzali viaceré komplikácie (vyhodnotená bola až v roku 2020). Výzva však neriešila tých, ktorí dovedy nezavlažovali, no chceli by. Mala skôr za úlohu zlepšiť efektívnosť závlah a modernizovať čerpadlá.

10

Aktuálne problémy:

- **Reálna a realizovateľná Koncepcia hydromeliorácií/závlah**
 SÚBOR OPATRENÍ V OBLASTI HYDROMELIORÁCIÍ
 PRE ADAPTÁCIU NA ZMENU KLÍMY A OBNOVU INFRAŠTRUKTÚRY ZÁVLAH NA
 SLOVENSKU

- **Odkomunikovať s MŽP SR ako ďalej nakladať s odvodňovacími kanálmi**

- **Úloha a postavenia Hydromeliorácie š.p.**

Stav závlahových systémov

Výkup pozemkov a zápis majetku do KN, zápisy hydromelioračného majetku do KN,
 výkup pozemkov pod pozemnými stavbami HZZ (ZČS)

Verifikácia hlavných melioračných zariadení (HMZ) v Geografickom informačnom
 systéme (GIS) podniku a to predovšetkým upresnenie podzemných rúrových sietí a
 otvorených a krytých odvodňovacích kanálov

- **financie...**

11

Ako ďalej?

Čo je priorita?

Investovanie do odvodňovacích
 kanálov

Rozvoj závlah

12

Ako ďalej?

Kto by mal investovať?

Investovanie Hydromeliorácie š.p.

Do čoho?
Cena vody?

...

Investície nájomcov

13

Základné parametre výzvy v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020

pre opatrenie: 4 – Investície do hmotného majetku

podopatrenie: 4.3 - Podpora na investície do infraštruktúry súvisiacej s vývojom, modernizáciou alebo a prispôbením poľnohospodárstva a lesného hospodárstva činnosť F – Investície týkajúce sa závlhovej infraštruktúry

Alokácia pre výzvu: 15 000 000,00 EUR

Výška nenávratného finančného príspevku na jedného žiadateľa

Minimálna výška oprávnených výdavkov na jednu ŽoNFP: 100 000,00 EUR

Maximálna výška oprávnených výdavkov na jednu ŽoNFP: 2 000 000,00 EUR

Výška podpory: 100 %, možnosť zálohovej platby do výšky 50%.

Miesto podania ŽoNFP

ŽoNFP sa podávajú výlučne elektronicky prostredníctvom formulára ŽoNFP zverejneného na portáli [Slovensko.sk](https://www.slovensko.sk).

Žiadateľ môže v rámci tejto výzvy podať **ľubovoľný počet ŽoNFP**. Otvorená výzva s predpokladaným koncom prvého kola 31. 03. 2024 a posledným kolom v 30. 06. 2024.

Oprávnenosť žiadateľa (prijímateľa)

Správca závlhovej infraštruktúry (Hydromeliorácie, š. p., Slovenská poľnohospodárska univerzita).

Oprávnenosť aktivít realizácie projektu

- Investície do existujúcej infraštruktúry závlhových systémov (hlavné závlhové zariadenia): výmena/modernizácia/rekonštrukcia rúrovej siete; modernizácia/rekonštrukcia čerpacích staníc vrátane obstarania novej techniky a súvisiacia investícia na ochranu proti vandalizmu.
- V rámci investícií do existujúcej infraštruktúry závlhových systémov sa investície môžu týkať len existujúcich vybudovaných rúrových sietí a modernizácie, rekonštrukcie a obstarania novej techniky (napr. kontajnerových čerpacích staníc). Investície do infraštruktúry mimo závlhového obvodu, alebo investície, ktorými sa zvýšia odbery vody, alebo sa rozšíri priemer potrubí, sú „rozšírením závlah“.
- Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 v zmysle čl. 45 ods. 2 písm. c) nariadenia (EÚ) č.1305/2013, ktoré sú bližšie špecifikované v kapitole 8.1.3.

14

Strategický plán SPP 2023 - 2027

73.09 - Produktívne investície do rozširovania a budovania nových závlah na farmách

- investície do závlahových detailov (koncových zariadení na zavlažovanie): 50%
- investície do závlahových detailov (koncových zariadení na zavlažovanie), ak oprávneným prijímateľom je mladý/malý poľnohospodár: 65%
- investície do hlavnej infraštruktúry závlahových systémov: 65%

Vymedzte oprávnených prijímateľov a prípadne osobitné kritériá oprávnenosti súvisiace s prijímateľom a oblasťou:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Orientačná finančná alokácia (celkové verejné výdavky v EUR):
8 250 000,00

15

Strategický plán SPP 2023 - 2027

73.10 - Produktívne investície do rozširovania a budovania novej infraštruktúry závlah mimo fariem

- investície do hlavnej infraštruktúry závlahových systémov: 75%.

Vymedzte oprávnených prijímateľov a prípadne osobitné kritériá oprávnenosti súvisiace s prijímateľom a oblasťou:

1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.
2. Právnické osoby (aj nepodnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe), ktoré majú v správe hydromelioračné zariadenia.

Orientačná finančná alokácia (celkové verejné výdavky v EUR):
5 000 000,00

16

Strategický plán SPP 2023 - 2027

73.11 - Produktívne investície do rekonštrukcie a modernizácie existujúcej infraštruktúry závlah

Rozsah podpory na úrovni prijímateľa

- infraštruktúrne preventívne investície mimo poľnohospodárskeho podniku: 100%
- infraštruktúrne preventívne investície ak prijímateľmi sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe: 75%

Vymedzte oprávnených prijímateľov a prípadne osobitné kritériá oprávnenosti súvisiace s prijímateľom a oblasťou:

1. Hydromeliorácie, š.p.
2. Slovenská poľnohospodárska univerzita, ako správca hydromelioračných zariadení.
3. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.
4. Právnické osoby (aj nepodnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe), ktoré majú v správe hydromelioračné zariadenia.

Orientačná finančná alokácia (celkové verejné výdavky v EUR):

18 750 000,00

17

Strategický plán SPP 2023 - 2027

73.12 – Investície do vodozadržných opatrení mimo fariem

- infraštruktúrne preventívne investície: 100%
- infraštruktúrne preventívne investície ak prijímateľmi sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe: 75%

Vymedzte oprávnených prijímateľov a prípadne osobitné kritériá oprávnenosti súvisiace s prijímateľom a oblasťou:

1. Hydromeliorácie, š.p.
2. Slovenská poľnohospodárska univerzita, ako správca hydromelioračných zariadení.
3. Právnické osoby, ktoré majú v správe hydromelioračné zariadenia.

Orientačná finančná alokácia (celkové verejné výdavky v EUR):

6 000 000,00

18

- Zaviesť jasné pravidlá nájomných vzťahov na trhovom princípe
 - Dĺžka nájomného vzťahu
 - Riešenie viacstranného záujmu o uzavretie zmluvy
 - trhový princíp
 - vodné družstvá
- Vyhlásiť otvorenú výzvu na základe intervencie „73.11 - Produktívne investície do rekonštrukcie a modernizácie existujúcej infraštruktúry závlah“ s dostatkom prostriedkov a to celkovo aj čo sa týka oprávnených nákladov.
- Výzvy na základe ostatných intervencií z oblasti závlah a vodozádržných opatrení vyhlásiť až keď sa vyčerpá záujem o intervenciu 73.11
- Možnosť podávať žiadosti o NFP priebežne a tie budú aj priebežne vyhodnocované, použiť katalóg
- HMŠP budú pripravovať vlastné projekty
- V prípade lokality kde má záujem podať projekt spoločnosť poľnohospodárov a HMŠP súčasne treba určiť pravidlá
 - Parametre projektu, ceny / výstup
 - Rozsah rekonštrukcie
 -

19

My, poľnohospodári, chceme produkovať a na to potrebujeme vodu.

20